

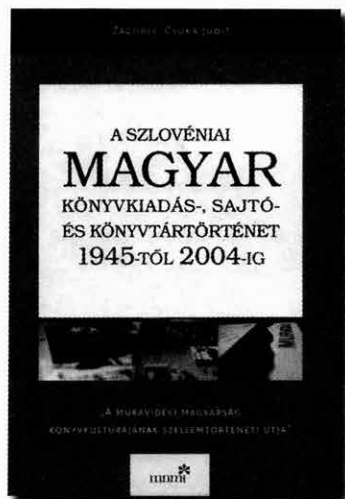
Többszörös peremhelyzetben

A szlovéniai magyar könyvkiadás-, sajtó- és könyvtártörténet 1945-től 2004-ig

A szlovéniai magyar közösség a szlovén–magyar határ mentén, egy kb. 50 km hosszú és 3–10 km széles sávban az ún. Muravidéken található, egyes lakosságú településeken, két minirégióban. A lendva-vidéki, illetve az őrségi magyarság máig nem tudta teljesen kiheverni a két világháború, a megtorlások, a kitelepítés, a kivándorlás és a belső migráció okozta veszteségeket: létszámuk az elmúlt nyolcvan év alatt mintegy a felére csökkent. A becslések jelenleg kilenc-tízezerre teszik a Szlovéniában élő magyarok, illetve a magyarsághoz valamilyen módon kötődők számát, ugyanakkor a 2002-es népszámlálás adatai szerint alig valamivel több mint 6 200 fő vallotta magát magyarnak. A létszámcsökkenés ellenére mégis egy érdekes jelenségnek lehetünk tanúi: látványosan megnövekedett a kulturális életben meghatározó szerepet betöltő magyar értelmiségiek, írók, újságírók, tudományos kutatók, képzőművészek, pedagógusok, művelődésszervezők, könyvtárosok száma, ami mára már megközelíti a 180-at.¹

Vannak olyanok, akik több értelmiségi funkciót is betöltenek egyidejűleg. Közéjük tartozik *Zágorec-Csuka Judit* magyartanár, költő, műfordító, irodalomtörténész, művészeti szakíró, újságíró, szerkesztő és (nem utolsó sorban) könyvtáros, akinek a lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet jelentette meg 2007-ben *A szlovéniai magyar könyvkiadás-, sajtó- és*

1. 2006. évi jelentés a szlovéniai magyarság helyzetéről. Miniszterelnöki Hivatal. Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelős Szakállamtitkárság. Nemzetpolitikai Ügyek Főosztálya.
<http://www.nemzetpolitika.gov.hu/data/files/84190066.pdf> (2007. nov. 5.)

ZÁGOREC-CSUKA Judit

A szlovéniai magyar könyvkiadás-, sajtó- és könyvtártörténet 1945-től 2004-ig ; „a muravidéki magyarság könyvkultúrájának szellemtörténeti útja” / Zágorec Csuka Judit. – Lendva : Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2007. 478 p.

ISBN 978.961-6232-36-4

könyvtártörténet 1945-től 2004-ig című, nagyívű monográfiáját. A szerző nem először foglalkozik e témával. Korábban könyvet írt a szlovéniai magyar könyvillusztrátorokról, sajtó- és könyvkiadás-történeti tanulmányokat adott közre, foglalkozott a szlovéniai nemzetiségi könyvtárak helyzetével. 2006-ban megvédett doktori disszertációjának címe azonos a most megjelent kötettel, amelynek élén a Lendván élő irodalomtörténész, dr. Bence Lajos bevezetője olvasható, ezt követi a főrészt három nagy egysége: a magyar nyelvű könyvkiadás, a nyomtatott magyar nyelvű sajtó, majd a nemzetiségi könyvtárak történetét tárgyaló fejezet.

Az írott szó gazdagsága, a szlovéniai magyar könyvkiadás története 1945-től 2004-ig című első főfejezet belső címlapján az alábbi kiemelés olvasható a szerzőtől: „*Milyen volna a sorsa a muravidéki magyaroknak a könyvek nélkül, amelyeket anyanyelvükön írtak? Valószínű, hogy továbbra is őshonos nemzetiségnek számítának Szlovéniában, mely több mint ezeréves hagyománnyal és kultúrával büszkélkedhet, ám sajnos lesüllyedtek volna azon nemzeti kisebbségek sorába is, melyek elvesztették irodalmi nyelvüket és a nyelvi sorvadás lassú folyamatát élik meg. De – mint ahogy munkámban bizonyítani kívántam – nálunk ez nem történt meg!*”

A fejezet a II. világháború utáni időszak társadalmi helyzetképének főlvázolásával, annak a szlovéniai magyar irodalomra és könyvkiadásra gyakorolt hatásainak tárgyalásával indul. A hatvanas, hetvenes évek önszerveződési formáit követően, Jugoszlávia szétesése után a magyar közösség „egy földrajzi tájegységek, tájszólások, regionális tudatok, mentalitások és történelmi hagyományok által bonyolult módon tagolt új önálló állam keretében találta magát.” Ebből a környezetből adódik, hogy a szlovéniai magyar irodalom és könyvkiadás a területi sokféleségek egységében létező magyar irodalomnak egy olyan részrendszere, „amelynek talán a legfontosabb jellegadó vonása a többszörös peremhelyzet”. Az új helyzetben elkerülhetetlen a nemzetiségi (kisebbségi) irodalom fogalmának újratisztázása, a szerző ebben a részben fejt ki ezzel kapcsolatos gondolatait.

A szlovéniai magyar „könyvvilágban” meghatározó szerepe van az 1994-ben Lendván alapított Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézetnek, amely segíti az írók és egyéb alkotók munkáját, mindazokkal együttműködik határon innen és túl, akik támogatják a szlovéniai magyar költőket, szak- és szépírókat könyveik megjelentetésében. Az intézet keretében működik a Bánffy Központ, ahol magyar könyvesbolt is található. A maréknai szlovéniai magyarság irodalmi alkotásai mára már számottevő szellemi erővel bírnak, ugyanakkor „a pozitív diszkriminációra épülő szlovén kisebbségpolitika és a már két évtizede működő kulturális autonómia

sem jelent garanciát, sem megnyugtató választ a kis létszámú magyarság jövőjét illetően. Ezen belül viszont a magyar könyvkiadásnak fontos szerepe van, hiszen nagy mértékben hozzájárul a magyar kisebbség megmaradásához.”

A szlovéniai magyar nyelvű könyvkiadás történetének folyamata valójában csak 1961-től tárgyalható, mivel ekkor jelentette meg Vljaj Lajos: *Versék* című kötetét a muraszombati Pomurska založba kiadó. Ez, és a költőnek 1968-ban kiadott posztumusz *Szelid intés* című kötete a magyar szépirodalmi könyvkiadás első darabjai. A 2004-ig megjelent nyolcvan kiadványt Zágorec-Csuka Judit évtizedenkénti bontásban, azon belül műfajonkénti csoportosításban mutatja be és – a művekről megjelent recenziók szövegére is támaszkodva – értékeli.

A következő részben a szlovéniai magyar könyvek kiadóival, azok tevékenységével ismerkedhetünk meg. A muraszombati Pomurska založba kiadó adta ki a 90-es évekig a muravidéken élő magyar szerzők műveit, antológiáit, a *Naptár* című évkönyvet. A kiadóval elégedetlen írók 1989-ben létrehozták a Szlovéniai Magyar Írócsoport nevű társulást, amely folyóiratot, évkönyvet és több szépirodalmi munkát is megjelentetett. Kiadói tevékenységüket 1995-től a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet vette át. Magánvállalkozásban működött 1997–98-ban Lendván a Top-Print Grafikai Stúdió és Könyvkiadó, amelynek helyi érdekű nyomtatványok előállítására volt a fő profilja, de dolgozott a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézetnek is. Magyar nyelvű művet ugyan nem, de magyar szerzők szlovénra fordított munkáit, köztük a szerző verseskötetét a muraszombati Franc-Franc Könyvkiadó Vállalat is megjelentetett. Az alfejezet a magyarországi kiadókkal, illetve kiadást támogató egyesületekkel való kapcsolatok bemutatásával zárul.

„Fontos feladat elemezni a szlovéniai magyar könyvtermés létrehozásához igénybe vett eszközök és módszerek együttes hatását, vagyis a tipográfiát” – írja a szerző a következő rész ele-

jén, majd az egyes évtizedek általános értékelése után részletesen megismertet minket a szlovéniai magyar könyvek és folyóiratok illusztrátorainak jellegzetes típusaival, csoportjaival, művészeivel.

A kiadástörténeti főfejezet egy biográfiai és bibliográfiai szempontból rendkívül értékes fejezettel zárul, amelyben a korszak szlovéniai magyar szép- és szakirodalom alkotó személyiségeinek életútját, munkásságát mutatja be a szerző, hat tematikus csoportba osztva őket. Az egyes személyiségekről arcképpel ellátott „minitanulmányt” készített, hozzátéve könyveik, műfordításaik, antológiában való szereplésük, tanulmányaik, cikkeik, előadásai, interjúik, filmjeik teljes jegyzékét, néhány esetben a sajtó alatt, valamint a még csak kéziratban meglévő műveiket is. Ezek egészülnek ki a személyre, illetve alkotásaikra vonatkozó irodalom bibliográfiájával. Összesen 37 ilyen személyi egységet találunk, amely azonban valójában csak 31 író fed. Zágorec-Csuka Judit, ugyanis azok anyagát, akik több műfajban is jeleskedtek, a tematikának megfelelően mintegy „szétvágtá”. Például Halász Albert esetében mind a szépirodalom és eszépirodalom csoportban, mind pedig a honismereti, helytörténeti írók és néprajzkutatók között találunk fényképes életút-bemutatást más-más tevékenységének a hangsúlyozásával. Munkásságának és irodalmi tevékenységének (szöveges) részletezése ugyancsak az első helyen történik meg, de művei (műfajuk szerint szétosztva), illetve azok ismertetései külön-külön lettek regisztrálva. Igaz, hogy mindkét résznél utalás található a másik oldalszámára, de az olvasónak több író esetében mégis két, egymástól viszonylag távol lévő helyről kell kollacionálni a vonatkozó szövegeket és műleírásokat, kiszűrni az azonosságokat, néhány esetben pedig értelmezni az eltérő adatokat.

A következő főfejezet *A szlovéniai írott magyar sajtó története 1945-től napjainkig* címet viseli. 1945 után bő egy évtizedig nem volt kifejezetten a muravidéki magyarságnak szóló, saját anya-

nyelvű nyomtatott tömegtájékoztató. Először 1956. január 19-én adott ki a *Pomurski vestnik* című szlovén hetilap magyar nyelvű mellékletét. Ez önállósult a szlovéniai magyarság önálló hetilapjaként 1958 januárjában, *Népújság* címmel. A sajtótörténeti fejezet egyik mottója Bence Lajost idézi: „[...] olyan újság kell a szlovéniai magyaroknak – nevezzük azt családi vagy közéleti, illetve nemzetiséginek, amelyben megtalálja önmagát, amelyben évek óta sokasodó kérdéseire választ talál.” Ennek szellemében végzi el a szerző a nyomtatott magyar sajtó történetének feldolgozását. Nem pusztán történeti leírást kapunk, hanem annál sokkal többet. Zágorec-Csuka Judit évtizedenként, de ha szükséges évenként, számonként mutatja be és értékeli az egyes időszaki kiadványok koncepcióját, szerkesztési politikáját, nemzetiségi jellegét, nyelvhasználatát, rovatait, a közleményeket, azok műfaji megoszlását, a lapok terjedelmét, előfizetői körét és példányszámát. Külön szakaszok ismertetnek meg a szerkesztőkkel, szerkesztőségi tagokkal, újságírókkal, lektorokkal. Legrészletesebben természetesen a „nemzettudat, a sorsközösség és az összmagyar viszonyrendszerben való gondolkodás terén” fontos tevékenységet kifejtő, kéthetente majd 1963-tól hetente megjelenő *Népújság* került feldolgozásra. Mivel van egy olyan alfejezete is, amely *A Népújság fejlődésének víziója a 2000-es években* címet viseli, ebben – mivel indulása már túl van a kötet záró tárgyévén – a 2007-ben kinyomtatott könyv olvasójának tájékoztatásaként egy lábjegyzetben talán lehetett volna utalni a *Népújság* internetes változatára (<http://www.nepujasg.net>), amely 2005 őszén csatlakozott az Nemzeti Digitális Adattár rendszeréhez.²

Természetesen kisebb terjedelemben, de szintén részletesen tárgyalja az 1993 decemberétől 1996 decemberéig élő *Kelepelő* című negyedévi gyermeklap, az 1998-ban indult *Muratáj* című irodal-

mi, művelődési, társadalomtudományi és kritikai féléves folyóirat, a szamizdat formában kiadott, az 1984-ben négy számot megért *Félkegyelem* című fanzinlap, valamint a 90-es évek végétől nemzetiségi területen a minden háztartásba eljutó négy (lendvai, dobronaki, Moravske Toplice-i, hodosi) kétnyelvű, önkormányzati lap történetét. Itt olvasható az 1960-ban *Pomurje szövetkezeti naptára*, majd később *Pomurjei földművesek naptára*, *Muravidéki földművesek naptára*, *Földművesek naptára*, végül 1971-től *Naptár* címet viselő kalendárium, valamint a *Lendvai füzetek – Lendavski zvezki* c. kétnyelvű sorozat 1973-tól napvilágot látott, összesen 15 db füzetének ismertetése. Nemcsak egyes periodikumoknak, illetve a Muratáj esetében egyes korszakok történetének értékelő összegzése történik meg tárgyalásuk lezárásaként, hanem a fejezet végén újra összefoglalja a szerző címenként az egyes szlovéniai magyar nyelvű nyomtatott időszaki kiadványok történetét.

A *Nemzetiségi könyvtárak Szlovéniában* című harmadik főfejezet egyik mottója Farkaš Brigittától származik: „A nemzetiségi könyvtárak ellátásánál fontos szerepet játszik az állam pozitív diszkriminációja, de nem elhanyagolható az illetékes nemzetiség közreműködésének, politikai és kulturális érdekének, lelkesedésének fontossága sem.” A fejezet bevezető része összefoglalóan, rövid áttekintés formájában mutatja be a nemzetiségi könyvtárak és könyvtárosok helyzetét, anyanyelvi szakmai továbbképzésük lehetőségeit, a könyvtárak magyar nyelvű könyvállományát, az információs technológia alkalmazásának hatását a nemzetiségi könyvtárakra. Szlovéniában – a tárgyalt időszak végén – közel 130 ezer magyar nyelvű könyv áll az olvasók rendelkezésére. Önálló nemzetiségi közönyvtárakról ugyan nem beszélhetünk, viszont léteznek kétnyelvű könyvtárak, illetve nemzetiségi programmal rendelkező könyvtárak. Mindegyikük kialakulásával, tevékenységével részletesen megismerkedhetünk alfejezetenként. Korábbi könyvtárak összevonásával 1973-ban

2. eMagyar portál. IT fejlesztési irányok.
<http://www.emagyar.net/index.php?p=article&id=17> (2007. nov. 24.)

alakult meg a muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtár, amely a város és az egész muravidéki régió számára nyújt könyvtári ellátást. Együttműködik az Országos Széchényi Könyvtárral, a szombathelyi Berzsényi Dániel Megyei Könyvtárral, a zalaegerszegi Deák Ferenc Megyei Könyvtárral és más magyarországi könyvtárakkal is. A 2004 elején teljesen új épületbe költözött intézmény állománya mintegy 260 ezer dokumentum, ebből magyar nyelvű könyvek kerekén 28 000, köztük számos 18–19. századi könyvritkaság is. A könyvtár internetes honlapjának magyar változatát *Papp József* magyar könyvtáros készítette, a honlapról 2003 óta elérhető a muravidéki neves személyiségek életrajzi lexikonának, valamint a szlovéniai magyar irodalmi lexikonnak adatbázisa. A könyvtár bibliobuszt is működtet, amelynek 2000 szeptemberétől „magyar útvonala” is van: a határon inneni és túli községekben kölcsönöznek magyar és szlovén könyveket. A Területi és Tanulmányi Könyvtár körzetéhez tartozik Pártosfalva, Hodos, Domonkosfalva és Szentlászló kétnyelvű állományú könyvtára.

Bár megelőzi a kötet tárgyidőszakát, viszonylag részletes áttekintést kapunk a 19. század utolsó harmadától működő lendvai egyleti és magánkönyvtárak történetéről, a különböző korszakok iskolai és népkönyvtáiról. Közvetlenül a II. világháború után a magyar könyveket megsemmisítették, s csak 1949 végén vagy 1950 elején nyílt meg hivatalosan az új lendvai népkönyvtár szlovén, illetve magyar nyelvű könyvekkel. Ennek a községi, majd városi könyvtárnak a fejlődését, szakmai-közösségi munkáját dolgozza fel és ismerteti a szerző, évtizedes bontású alfejezetekben. A 2004. évi adatok szerint a könyvtár állománya kerekén 119 ezer egység, ebből közel 33 ezer a magyar nyelvű. Ugyanebben az évben a könyvtárba járó 202 folyóiratból 64 a magyar nyelvűek száma. A könyvtár szintén kapcsolatot tart fenn a Magyar Könyvtárosok Egyesületével, az Országos Széchényi Könyvtárral, Vas és Zala megye könyvtáraival. Kiépítette két-

nyelvű fiókkönyvtári hálózatát Göntérházán, Dobronakon, Gyertyánoson, Petesházán és Völgyifaluban.

Magyar könyvállománnyal rendelkeznek még Pártosfalva, Göntérháza, Dobronak és Lendva kétnyelvű általános iskolái, továbbá a Lendvai Kétnyelvű Középiskola.

A könyvtárak bemutatásának sorát a Maribori Egyetem Pedagógiai Kara Magyar Nyelv- és Irodalom Tanszéke gyűjteményének jellemzői, állományának gyarapítási lehetőségei, szolgáltatásai zárják. A kb. ötezer dokumentum négyötöde 2004-ben még nem volt teljes egészében szakszerűen feldolgozva.

Zágorec-Csuka Judit egy külön alfejezetben fejti ki érveit Muravidék magyar helyismereti könyveinek, a helytörténeti, honismereti cikkek teljes szövegű digitalizálása és interneten való szolgáltatása szükségessége mellett. Összefogásra és egységes koncepcióra van szükség – írja a szerző, mert ebből a folyamatból nem szabadna kimaradniuk a nemzetiségi könyvtáraknak sem.

„*A több mint 50 éves múltra visszatekintő kétnyelvű könyvtárak és a nemzetiségi programot kivitelező könyvtárak történetében fontos küldetést töltenek be a magyar könyvtárosok és könyvtárigazgatók*” – írja a szerző, s ennek megfelelően hasonló módszerrel mint a szép- és szakírók esetében, tizenhárom könyvtáros személyiség (többségben fényképes) szakmai életrajza, munkásságának bemutatása zárja a könyvtárakra vonatkozó főfejezetet. (Közülük csak ketten szerepelnek – más megvilágításban – a szép- és szakírók között.)

A kötet szöveges részét a szerző *Zárógondolatok* című összegzése után részletes szlovén nyelvű, illetve rövid német és angol nyelvű rezümé zárja.

A kiegészítő részek közül a *Bibliográfia* első egysége az 1961-től megjelent szépirodalmi és tanulmánykötetek évtizedenkénti csoportosításban közzétett leírásai, esetenként a példányszám, illetve az ETO-jelzet megadásával. Ez és a Pomurska založba kiadónál megjelent

fordítási irodalom hasonló csoportosításban és módszerrel megszerkesztett jegyzéke valójában magyar nemzeti bibliográfiai összeállítás a szlovéniai hungarikumok vonatkozásában. A két egység között a Magyarországon megjelent muravidéki szerzők művei kilenc tételes jegyzéke található. Az egész kötetre vonatkozó *Forrás- és irodalomjegyzék* főfejezetenkénti csoportosításban közli a felhasznált és vonatkozó irodalmat. Ebből adódóan az általánosabb tartalmú források esetében ismétlődések is előfordulnak, s nincs kapcsolat a lábjegyzetekben történt hivatkozás és a felhasznált irodalom jegyzéke között. A történeti áttekinthetőség szempontjából igen hasznos segédlet a *Kronológia évszámok szerint* című rész, amely a három főfejezet tematikájához igazodva, háromszor újrainduló eseménynaptárt tartalmaz. A kötetet névmutató, helynévmutató, időszaki kiadványok mutatója, s végül a kiadók és nyomdák mutatója zárja.

Zágorec-Csuka Judit kötete joggal viseli *A muravidéki magyarság könyvkultúrájának szellem-történeti útja* alcímet. A közel ötszáz oldalas kiadvány nemcsak a szlovéniai magyar nyelvű sajtó, könyv- és könyvtári kultúra utolsó hatvan évének imponáló feldolgozottságával, az e területen működő személyek bemutatásával, bibliográfiáival, eseménynaptáraival, terjedelmes forrásjegyzékeivel, 124 lábjegyzetével, hanem külalakjával, az oldalak tipográfiai megjelenítésével, illusztrációival is méltó tematikájához. Különböző statisztikai táblázatok teszik szemléletessé az időszakra vonatkozó adatokat. A szerző kutatómunkája – ahogyan írja – „a témakörrel eddig megjelent magyar nyelvű könyvekre, tanulmányokra, összegzésekre, valamint a muravidéki könyvtárak forrásanyagára terjedt ki”. Mindazt megírta amit a források alapján lehetett, ami a téma vonatkozásában rögzítésre méltó volt. Hozzáteszi, hogy valamennyi terület további kutatásokat igényelne, de azt gondolom, hogy az irattárakban, levéltárakban őrzött dokumentumok feldolgozása legfeljebb csak árnyalhatja az ő történeteit.

Ugyanakkor szeretném felhívni a figyelmet néhány szerkezeti-szerkesztési problémára. A szlovéniai körülményeket kevésbé ismerő olvasók számára talán hasznos lett volna dr. Bence Lajos bevezetője után egy olyan indító fejezet, amely átfogóan mutatja be a magyar nemzetiség politikai-társadalmi-kulturális helyzetének alakulását a korszakra vonatkozóan. Nem tűnik jó megoldásnak az egyébként kiváló személyi anyagok műfaji „szétvágása”, esetleg célszerűbb lett volna a kötet végén, az adattári résznél, egyetlen „személyiség-fejezetet” kialakítani. Úgyszintén a névmutatónál is szükségtelennek tartom egy nevet változtató személynek mindkét névformánál való szerepeltetését az adott névre vonatkozó oldalszámok megadásával. Az egyik névformánál elegendő lett volna egy belső utaló, hogy az olvasó egyetlen helyről legyen képes kikeresni az illető személyre vonatkozó oldalakat. Nem lehet elmenni szó nélkül a mellett, hogy olvasva a szöveget, nagyon érződik egy „erőskezü” lektor hiánya, aki segített volna az alkalmanként előforduló illusztráció, szöveg- és gondolatismétlődések, a különböző oldalakon szereplő, egymásnak ellentmondó néhány adat kigyomlálásában.

Amikor 2007 őszén megkaptam a felkérést a kötet bemutatására, akkor még nyitva volt a Magyar Nemzeti Múzeum Kupolatermében a muravidéki képzőművészeti alkotások válogatott tárlata, *Üzen a Muravidék* címmel. Idézek a meghívó szövegéből: „*A mai Magyarország határain kívüli régiókban, a magyarok lakta vidékeken, kisebbségi környezetben is, rendkívül fontos művészeti-irodalmi értékek halmozódtak fel az elmúlt évtizedekben, ami párhuzamosan a magyar nemzeti kultúra, az úgynevezett utódállamok és Európa felmérhetetlen értékű kulturális kincsét képezi. A Szlovéniához tartozó Muravidék művelődéstörténeti szempontból is rendkívül értékes része a magyar kultúrának.*”³ A szeptem-

3. Kortárs művészeti fesztivál. http://szilardmezei.com/download/mf_vegso_kortars.pdf (2207. okt. 10.)

ber 27-i megnyitón a képek között irodalmi műsor is lehangzott Bence Lajos, Szúnyog Sándor, Zágorec-Csuka Judit, Halász Albert és Varga József verseiből, valamint Göncz László prózájából.

A most bemutatott hiánypótló és hasznos monográfiával is üzent Muravidék. A szerző Illyés Gyulát is idézi az egyik belső címdal-
lon: „*A múltat is teremteni kell . Egy korszak attól lesz múlt, hogy megírják.*” Zágorec-Csuka Judit megírta, megteremtette.

Kégli Ferenc

Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer (KSZR) : tájékoztató a kistelepusok könyvtári ellátásáról / szerk. Richlich Ilona ; kiad. a Könyvtári Intézet. – Budapest : Könyvtári Intézet, [2006.] 100 p. – (A könyvtári rendszer stratégiai fejlesztése, ISSN 1588-6859; 3.).

ISBN 963 201 625 4

„Kisokos” kistelepusok könyvtári ellátásáról

Valamikor – egy könyvismertetés kapcsán – azt írtam, hogy a funkció, a „hol ír” nem befolyásolja, hogy *hogyan* ír az ember, de hogy *mit* ír, azt már igen. Magam aktív könyvtárosként arról írtam, ami éppen foglalkoztatott, amivel munkahelyemen, munkaköröm betöltése során találkoztam. Nyugdíjasként a szakmát belülről ismerve, de immár kívülről nézve egyre többet írtam arról, amit mások írtak, különféle nyelveken, különféle könyvtári (és egyéb) kultúrák alapján. Most, hogy egy másik székbe sodródván a könyvtárakat a fenntartó szemével (is) kell látnom, nagy érdeklődéssel vettem kézbe „A könyvtári rendszer stratégiai fejlesztése” című sorozat füzeteit, különösen a könyvtárellátási szolgáltató rendszerről szólót. Nem csalódtam, a füzet teljes mértékben az, aminek alcíme mondja: tájékoztató a kistelepusok könyvtári ellátásáról.

Skaliczki Judit bevezető sorai tömören és egyértelműen meghatározzák a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer (KSZR) célját, eszközeit, rávilágítanak a KSZR újdonságára, de őszintén figyelmeztetnek is: „*A KSZR nem csodafegyver, de esély arra, hogy ne szakadjon szét az ország információban gazdagokká és szegényekké...*” Ezt követi a voltaképpeni lényeg, a KSZR koncepcionális leírása, azaz a „Könyvtári fejlesztési koncepció a községekben, különösen a kistelepusokban élők számára”, melyet egy 2005-ös miniszteri értekezlet fogadott el, és mely a Kulturális Közönyben már olvasható volt. Egy „koncepció” célja, feladata általában